

Posudek diplomové práce Diany JAMAL-ALDINOVÉ

Die Urkunden Maximilians II. und Rudolfs II. als historiolinguistische Quelle, mit besonderer Berücksichtigung der textologischen Merkmale. Ein Beitrag zur Kanzleisprachenforschung. (The Documents by Maximilian II. and Rudolf II. as a Historiolinguistic Source especially because of the Textological Aspects. On the Research into Chancery Language.).

Praha 2018, 238 stran + přílohy (cxli)

Posuzovaná diplomová práce, která svým zaměřením navazuje na obhájenou bakalářskou práci (2015), rozšiřuje tematicky poznatky o německém jazyce kanceláří ve 2. pol. 16. a poč. 17. století a nabízí z historiolingvistické perspektivy zevrubnější pohled na tuto problematiku, a to na základě textologického výzkumu písemností úřední povahy z doby habsburských panovníků Maximiliána II. a Rudolfa II. Nejedná se zde ovšem pouze o rozšíření časového horizontu zkoumaného materiálu a o větší rozsah výchozího listinného materiálu, ale i o srovnání úzu listin z vídeňské a pražské kanceláře; tím také nabývá práce svůj význam pro diachronní bádání spojené s němčinou jako jazykem kanceláří v oblasti širšího středoevropského regionu bývalé habsburské monarchie, který zůstává stále jedním z aktuálních tematických okruhů oboru germanistiky u nás i v zahraničí.

Předkládaná práce je logicky strukturovaná a vykazuje plynulou obsahovou návaznost historické a historiolingvistické části: Po předmluvě a úvodu (kap. 0 a 1) shrnula autorka práce v základním rámci politický, hospodářský a společenský vývoj v českých zemích v době Maximiliána II. a Rudolfa II. (kap. 2); zde by bylo zejména s ohledem na osobnost Maximiliána II. vhodnější v názvu oddílu uvažovat spíše o habsburské monarchii, než jen o českých zemích jako její části, která je pak samozřejmě relevantní pro Rudolfa II. a jeho vztah k Praze. Doplnující informace k historickému pozadí dále poskytují v širším spektru kapitoly o raně novověkých kancelářích (kap. 3) a o jazyku kanceláří, se zvláštním zřetelem ke kancelářské němčině doby Maximiliána II. a Rudolfa II. Všechny tyto součásti prvního

obsahového bloku jsou kontextuálně důležité pro následující oddíl, který se týká samotného jazykového rozboru listin obou panovníků, i když jsou z pochopitelných důvodů výsledkem výlučné práce se sekundární literaturou; tento postup je ovšem pro práci historiolingvistického zaměření nezbytný. Těžiště práce pak spočívá v textologickém rozboru listinného materiálu v rozsahu celkem 50 listin (kap. 5), kde autorka zvolila postup od popisu dílčích částí obsahové struktury jednotlivých listin k jazykovým prostředkům vázaným na každou z obsahových částí analyzovaného diplomatického materiálu; v analýze přitom autorka uplatnila nejen metodu textologického popisu listin Maximiliána II. a Rudolfa II., ale vyvodila i poznatky ze srovnání externích a interních textových aspektů listin obou vydavatelů. Seznam literatury (kap. 9) zahrnuje bibliografické údaje o analyzovaných listinách a odbornou literaturu včetně internetových zdrojů a vykazuje velkou šíři starších i novějších titulů, které poskytují adekvátní informace ke zkoumané problematice. Diplomovou práci uzavírají přílohy, které obsahují seznam, kopie a transliteraci všech analyzovaných listin. Součástí příloh jsou také stanovené zásady pro přepis textů; zde by bylo na místě uvažovat o postupu transliterace nejen u slov psaných zvlášť, ale i dohromady (tzv. Getrennt- und Zusammenschreibung), které bylo v obou případech v 16. a 17. století značně odlišné ve srovnání se současným pravopisem.

Z posuzované diplomové práce, jejíž obsahová náplň i stanovené postupy odpovídají podle názoru posuzovatelky stanovenému cíli, je patrný zájem autorky o danou problematiku. Při plnění svého diplomního úkolu se seznámila se základní odbornou literaturou a odpovídajícím způsobem ji využila zejména v popisu historického pozadí, a to včetně řádných odkazů. Z její práce zároveň vyplývá snaha zevrubně analyzovat výchozí listinný materiál z textologického hlediska a v tomto ohledu dosahuje v rámci dosažitelných postupů analýzy diplomatického materiálu v plné míře parametrů výzkumu diachronní povahy: autorka zde prokázala schopnost samostatně analyzovat z textologického hlediska autentický textový materiál a vyvodit náležité závěry z výsledku provedené analýzy.

Z hlediska metodologického je třeba kladně ohodnotit přesné vymezení kritérií pro výběr výchozího listinného materiálu (zvl. druh textu, jazyk, vydavatel, místo vydání; str. 7): tyto aspekty pak vedly autorku práce k vyváženému výběru 25 listin

Maximiliána II. z let 1564–1574 a 25 listin jeho nástupce Rudolfa II. z let 1578–1608. Podle názoru posuzovatelky jsou vhodně zvolené i postupy při zpracování listin, ke kterým patří textologický aspekt v první fázi historiolingvistického rozboru textů, teoretické východisko vzorové listiny pro srovnání se zvoleným listinným materiálem, chronologické řazení listin v rámci analýzy i odpovídající volba výchozí odborné literatury pro stanovení dílčích aspektů rozboru listin a jejich realizaci v jednotlivých částech zkoumaného textového korpusu.

Při vyhodnocení dílčích rozborů se autorka pokusila v rámci svých možností shrnout textologickou stránku listinného materiálu a definovat míru stability a variability jednotlivých částí listin z hlediska obsahové struktury i jazykových prostředků spojených s jednotlivými obsahovými částmi tohoto druhu diplomatického materiálu a využila i možnosti srovnání písemného úzu listin obou panovníků, které byly vydány vídeňskou (Maximilián II.) a pražskou (Rudolf II.) kanceláří. V souvislosti s problematikou jazyka kanceláří se nabízí pro obhajobu diplomové práce otázka ohledně vztahu vídeňské a pražské kanceláře resp. zda nebo v čem lze spatřovat vlivy vídeňské kanceláře na pražskou ve 2. pol. 16. a na poč. 17. stol. K tomu lze připojit i otázku, zda lze pro danou dobu vysledovat na základě zkoumaného listinného materiálu specifika pražské kanceláře z textologické perspektivy, příp. v dílčích jazykových rovinách (grafematické, morfematické apod.) a jaký posun zaznamenává v tomto směru pražská kancelář 16. a poč. 17. stol. ve srovnání s dobou vrcholného a pozdního středověku.

Po jazykové stránce odpovídá text posuzované práce úrovni diplomových prací a vyznačuje se přiměřenou kvalitou písemného jazykového projevu. V textu se objevují jen dílčí nedostatky ve slovosledu (např. str. 7), v předložkových vazbách (např. str. 7, 14), ve slovesných předponách (např. str. 13), v pravopisu (str. 10, 16, 19, 28, 61, 237), v interpunkci (např. str. xxxiii) a ojedinělé nedůslednosti ve správném užití lexiky (např. *Hersteller/Heraussteller* – *Aussteller*, str. 6, 7; *kritisch* – *diplomatisch*; str. xxxiii; kontextuálně pak spojení *böhmische Kanzlei* na str. 27); výskyt překlepů je minimální (např. str. 60, 61, 119).

Závěr: Diplomová práce Diany JAMAL-ALDINOVÉ odpovídá po obsahové i formální stránce požadavkům kladeným na práce tohoto typu. D o p o r u č u j i ji k obhajobě.

Praha, 30. srpna 2018

PhDr. Lenka Vodrážková, Ph.D.